

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра педагогіки та методики навчання іноземних мов

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія педагогічних ідей: Україна і світ

(назва навчальної дисципліни)

напрямок підготовки	доктор філософії
галузь знань	01 Освіта
спеціальність	011 Освітні, педагогічні науки
освітньо-наукова програма	Сучасні наукові освітні студії: педагогіка, методика навчання іноземних мов і культур, наукова англійська мова
статус дисципліни	дисципліна вільного вибору аспіранта

Форма навчання денна, вечірня, заочна
Навчальний рік 2021 – 2022
Семестр II
Кількість кредитів ЄКТС 3
Мова навчання українська
Форма підсумкового контролю залік

Розробник:

Матвієнко Ольга Василівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та методики навчання іноземних мов.

Рецензенти:

Локшина Олена Ігорівна, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, завідувачка лабораторії порівняльної педагогіки інституту педагогіки НАПН України.

Волярська Олена Станіславівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, методики викладання іноземних мов та інформаційно-комунікаційних технологій КНЛУ.

Схвалено на засіданні кафедри педагогіки та методики навчання іноземних мов, протокол № 19 від 13.06.2024 р.

Завідувач кафедри

Валентина ЧЕРНИШ

Схвалено на засіданні вченої ради університету, протокол № 2 від «26» серпня 2024 р.

Голова вченої ради

Роман ВАСЬКО

1. Мета вивчення дисципліни:

сприяти *розвитку* у аспірантів розуміння необхідності звертання до історичного досвіду в різних галузях наукового знання, системи наукових знань про розвиток освітніх систем зарубіжних країн і України, уміти визначати їх теоретико-методологічні, організаційні та дидактичні засади, окреслювати можливості використання світових педагогічних ідей для удосконалення та розвитку системи освіти в цілому й професійної підготовки філологів і педагогів в Україні; *формуванню* педагогічної культури, умінь і навичок узагальнювати, порівнювати зарубіжний і вітчизняний досвід з історичного розвитку освіти; *вихованню* професійних і особистісних якостей аспіранта, необхідних для здійснення науково-дослідної та викладацької діяльності в умовах українського й світового освітнього простору.

2. Загальний обсяг (відповідно до робочого навчального плану):

3 кредити ЄКТС; 90 год., у тому числі:

	Денна форма навчання	Заочна/вечірня форма навчання
лекції	20 год.	6 год.
семінарські заняття	10 год.	4 год.
практичні заняття	–	–
консультації	–	–
самостійна робота	60 год.	80 год.

3. Передумови до вивчення або вибору навчальної дисципліни:

3.1. *Знати*: загальні засади зародження і становлення педагогіки як науки; основні етапи розвитку педагогіки як науки; методи історико-педагогічних досліджень; внесок видатних педагогів минулого (як вітчизняних, так і світових) в педагогічну науку, освіту та культуру, про їх основні ідеї; історію розвитку української національної освіти, національної педагогічної думки; основні тенденції сучасної педагогіки.

3.2. *Вміти*: використовувати в професійній діяльності знання про історичний педагогічний досвід країн світу та України; робити історико-культурний порівняльний аналіз педагогічних поглядів та педагогічних течій; систематизувати і класифікувати історико-педагогічні знання, давати об'єктивну оцінку педагогічним поглядам і явищам, аналізувати, співставляти теоретичні погляди, процеси та явища педагогічної практики, бачити та оцінювати тенденції їх розвитку; оволодіти навичками ефективної самостійної роботи з першоджерелами, науковою історико-педагогічною літературою;

Для успішного освоєння дисципліни аспіранти повинні володіти знаннями в галузі філософії, педагогіки, методології наукового дослідження в галузі освіти, порівняльної педагогіки. Знання та навички, отримані в результаті їх вивчення, створюють необхідну базу для вивчення курсу «Історія педагогічних ідей: Україна і світ» і мають високу ступінь кореляції з ними.

4. Анотація навчальної дисципліни.

Дисципліна «Історія педагогічних ідей: Україна і світ» належить до переліку дисциплін вільного вибору аспіранта. Вивчення курсу передбачає засвоєння аспірантами системи педагогічних знань, основних понять з кожної теми, навичок з використання отриманих знань у повсякденній практичній педагогічній діяльності.

Курс включає один організаційний і два змістових модулі. У *першому модулі* дається уявлення про історію зарубіжної школи і педагогіки: розглянуто основні теорії походження виховання у світі; історично обґрунтовано етапи зародження педагогічної думки в державах Стародавнього Світу; проаналізовано розвиток школи, виховання і педагогічних ідей у середньовічній Європі, в епоху Відродження та Реформації; розглянута педагогічна система Яна Амоса Коменського; надано оцінку педагогічним ідеям у Європі XVII — XVIII ст., у зарубіжних країнах у XIX ст.; приділено увагу ідеям реформаторської педагогіки зарубіжних країн у кінці XIX — XX ст.

У другому модулі розглядаються педагогічні ідеї української школи і педагогіки: визначено особливості виховання і педагогічної думки Київської Русі; проаналізовано виникнення й розвиток письма у східних слов'ян; акцентовано увагу на розвитку шкільництва в Галицько-Волинській державі; обґрунтовано розвиток педагогічних ідей в Україні у другій половині XIX — на початку XX ст.; з'ясована специфіку розвитку освіти на Правобережній та Західній Україні, на територіях підросійської України, на західноукраїнських землях; узагальнено розвиток української педагогічної науки у XX ст.; визначено ідеї національної системи виховання, школи і педагогіки в період становлення незалежної України у кінці XX—початку XXI ст.

5. Компетентності аспірантів, визначені навчальною дисципліною (освітнім компонентом) «Історія педагогічних ідей: Україна і світ».

Компетентності аспірантів з навчальної дисципліни (освітнього компонента) «Історія педагогічних ідей: Україна і світ» базуються на інтегральній, загальних і фахових компетентностях, визначених освітньо-науковою програмою «Сучасні наукові освітні студії: педагогіка, методика навчання іноземних мов і культур, наукова англійська мова» для здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня зі спеціальності 0110 Освітні, педагогічні науки 01 Освіта:

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати проблеми щодо удосконалення наукової та дослідницької діяльності в галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності; здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі вищої освіти, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань із загальної педагогіки, історії педагогіки, порівняльної педагогіки і професійної практики викладача закладу вищої освіти, розроблення проектів зі створення відкритих систем вищої освіти. Визначати та вирішувати питання прогностичної діяльності, педагогічної інноватики у процесі науково-дослідницької і викладацької діяльності.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 1. Здатність до осмислення філософсько-світоглядних засад, сучасних тенденцій, напрямів і закономірностей розвитку вітчизняної науки в умовах глобалізації й інтернаціоналізації.

ЗК 2. Здатність до наукового пізнання, застосування здобутих знань у практичній діяльності на засадах загальної та спеціальної методології.

ЗК 4. Здатність ініціювати, організовувати та проводити комплексні теоретичні та експериментальні дослідження в галузі науково-дослідницької та інноваційної діяльності, які приводять до отримання нових знань.

ЗК 6. Здатність до міжкультурної наукової комунікації, міжнародного співробітництва, відстоювання власних наукових поглядів українською та іноземними мовами в академічному середовищі з метою презентації та обговорення результатів свого наукового здобутку в усній та письмовій формі.

ЗК 7. Здатність на основі етичних міркувань спілкуватися з різними цільовими аудиторіями, використовуючи відповідну лексику, методи, техніки, прийоми та стратегії комунікації, мотивувати аудиторію рухатись до спільної мети в роботі вітчизняних і міжнародних науководослідницьких колективів у контексті європейської та євроатлантичної інтеграції України.

Фахові компетентності (ФК)

ФК 1. Набуття концептуальних та методологічних знань у галузі освітніх наук, зокрема засвоєння основних концепцій, теорій, методик, технологій, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових знань про систему освіти, оволодіння термінологією з напрямку наукового дослідження

ФК 4. Здатність розв'язувати широке коло проблем і завдань у педагогічній галузі на основі розуміння природи їх виникнення, чинників впливу, динаміки розвитку з використанням теоретичних та експериментальних методів наукового дослідження; переосмислювати й удосконалювати вже існуючі знання і професійну практику.

8. Здатність планувати і вирішувати завдання власного професійного та особистісного розвитку і самовдосконалення в науково-дослідній та викладацькій діяльності.	+			+				+	
9. Здатність вільно спілкуватися з питань, що стосуються сфери наукових та експертних знань, з колегами, широкою науковою спільнотою, суспільством у цілому з урахуванням етичних принципів і норм, психологічних особливостей людей, їх приналежності до професійної, національної та інших соціальних груп.	+		+		+	+	+		+
10. Здатність налагоджувати та підтримувати контакти з фаховими спільнотами у педагогічній діяльності, побудовані на правилах і принципах академічної доброчесності науковця та освітянина, ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах.	+						+		+
11. Здатність застосовувати у фаховій діяльності норми і принципи професійної етики, нести відповідальність за дотримання академічної доброчесності під час здійснення наукової та педагогічної діяльності, керуватися загальнолюдськими цінностями.	+	+	+	+	+		+		+

6. Результати навчання аспірантів з дисципліни (освітнього компонента) «Історія педагогічних ідей: Україна і світ»

Результати навчання аспірантів з дисципліни базуються на програмних результатах навчання, визначених освітньо-науковою програмою «Сучасні наукові освітні студії: педагогіка, методика навчання іноземних мов і культур, наукова англійська мова»:

ПРН 1. На основі системного наукового світогляду аналізувати складні явища суспільного життя, пов'язувати загальнофілософські проблеми з вирішенням завдань, що виникають у професійній та науковоінноваційній діяльності, застосовувати емпіричні й теоретичні методи пізнання.

ПРН 3. Знати провідні наукові підходи, концепції, положення, освітні технології, їх історично-порівняльні аспекти, глибоко усвідомлювати актуальні теоретикометодологічні та практичні проблеми, що потребують вирішення у наукових дослідженнях.

ПРН 4. Порівнювати і класифікувати різні наукові теорії у галузі дослідження, формулювати й обґрунтовувати власну наукову концепцію; критично аналізувати особисті наукові досягнення і здобутки інших дослідників.

Таблиця 2

Матриця відповідності результатів навчання з дисципліни (освітнього компонента) «Історія педагогічних ідей: Україна і світ» програмним результатам навчання, визначених освітньо-науковою програмою

Результати навчання з дисципліни (освітнього компонента)	Програмні результати навчання		
	ПРН 1	ПРН 3	ПРН 4
1. Характеризувати теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні поняття) історії педагогічних ідей в Україні і світі, аналізувати, порівнювати різні напрями і школи.	+		
2. Критично аналізувати та оцінювати проблеми історії педагогічних ідей в Україні і світі і пропонувати шляхи їх вирішення.	+		
3. Використовувати знання з історії педагогічних ідей в Україні і світі и для підвищення професійної компетентності і педагогічної культури.	+		
4. Аналізувати і описувати ситуацію професійної взаємодії на основі знань історичних і соціокультурних детермінант поведінки та діяльності людини.			+

5. Прогнозувати зміни і тенденції розвитку в системі освіти України і країн світу.			+
6. Знаходити оптимальні шляхи взаємодії у професійному колективі та застосовувати оптимальні технології комунікації, побудовані на правилах і принципах професійної етики та академічної доброчесності науковця та освітянина, для успішного здійснення науково-дослідної та професійної діяльності.		+	+
7. Організовувати науково-дослідну діяльність та вибудовувати конструктивні взаємини з учасниками експерименту з урахуванням етичних принципів і норм, психологічних особливостей людей, їх приналежності до професійної, гендерної, національної та інших соціальних груп.		+	+
8. Планувати і вирішувати завдання власного професійного та особистісного розвитку і самовдосконалення в науково-дослідній та викладацькій діяльності.			
9. Демонструвати високу ступінь самостійності, авторитетність, інноваційність у професійній та науковій діяльності.			+
10. Вільно спілкуватися з питань, що стосуються сфери наукових та експертних знань, з колегами, широкою науковою спільнотою, суспільством у цілому з урахуванням етичних принципів і норм, психологічних особливостей людей, їх приналежності до професійної, національної та інших соціальних груп.		+	+
11. Застосовувати у фаховій діяльності норми і принципи професійної етики, нести відповідальність за дотримання академічної доброчесності під час здійснення наукової та педагогічної діяльності, керуватися загальнолюдськими цінностями.		+	+

7. Відповідність програмних результатів навчання, методів навчання та форм оцінювання з навчальної дисципліни (освітнього компонента) «Історія педагогічних ідей: Україна і світ».

Таблиця 3

Матриця відповідності програмних результатів навчання, методів навчання та форм оцінювання з навчальної дисципліни (освітнього компонента) «Історія педагогічних ідей: Україна і світ»

Програмні результати навчання	Методи навчання	Форми оцінювання
<p>ПРН 1. На основі системного наукового світогляду аналізувати складні явища суспільного життя, пов'язувати загальнофілософські проблеми з вирішенням завдань, що виникають у професійній та науковоінноваційній діяльності, застосовувати емпіричні й теоретичні методи пізнання.</p> <p>ПРН 3. Знати провідні наукові підходи, концепції, положення, освітні технології, їх історично-порівняльні аспекти, глибоко усвідомлювати актуальні теоретикометодологічні та практичні проблеми, що потребують вирішення у наукових дослідженнях.</p> <p>ПРН 4. Порівнювати і класифікувати різні наукові теорії у галузі дослідження, формулювати й обґрунтовувати власну наукову концепцію; критично аналізувати особисті наукові досягнення і здобутки інших дослідників.</p>	<p><i>Загальнонаукові методи теоретичного пізнання:</i> аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення.</p> <p><i>Технологія</i> особистісно орієнтованого навчання</p> <p><i>Методи</i> інтерактивного (комунікативного) і проблемного навчання</p> <p><i>Методи навчання:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • групова дискусія, • дидактичні та ділові ігри, що імітують досліджувані процеси, • ситуаційний аналіз (кейс-метод), дослідження ситуації професійної взаємодії з використанням різних методів (аналіз літературних джерел, спостережень, інтерв'ю), презентація результатів виконаних досліджень. <p><i>Індивідуальні завдання:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • творчі есе з історії педагогічних ідей України або країн світу (на вибір), • анотування статей 	<p>Індивідуальне і групове опитування.</p> <p>Експрес-контроль.</p> <p>Оцінювання роботи аспірантів в групах.</p> <p>Оцінювання індивідуальних завдань аспірантів.</p> <p>Тематичне тестування.</p> <p>Модульна контрольна робота.</p> <p>Залік</p>

8. Система оцінювання результатів навчання (критерії оцінювання результатів навчання та засоби діагностики навчальних досягнень аспірантів)

Контроль результатів навчання аспіранта з дисципліна «Історія педагогічних ідей: Україна і світ» здійснюється у формі *вхідного, поточного, модульного та підсумкового (семестрового) контролю*. Механізм і критерії оцінювання оприлюднюються кафедрою психології педагогіки та фізичного виховання на своєму сайті та інформаційному стенді та доводяться до відома аспірантів до початку навчального року.

Вхідний контроль застосовується як передумова успішної організації вивчення дисципліни. Він дає змогу визначити наявний рівень знань аспірантів і слугує орієнтиром для реалізації індивідуального підходу в процесі викладання дисципліни та визначенні форм організації освітнього процесу і методів навчання.

Поточний контроль успішності аспірантів здійснюється протягом семестру. Під час опанування навчальним матеріалом оцінюється аудиторна, самостійна робота та інші види навчальної діяльності аспіранта. Поточний контроль проводиться на кожному семінарському занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки і практичних навичок аспірантів із зазначеної теми (у тому числі самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на семінарських заняттях.

Поточне оцінювання всіх видів навчальної діяльності аспірантів здійснюється *за накопичувальною системою*.

Система оцінювання результатів навчання аспірантів з дисципліни «Історія педагогічних ідей: Україна і світ»

Види навчальної діяльності аспіранта	Аудиторна навчальна робота аспіранта					Самостійна навчальна робота аспіранта		Модульна контрольна робота
	Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Творчі есе з історії педагогічних ідей України або країн світу	Анотування статей	
Максимальна кількість балів	5	5	5	5	5	15	10	50

Модульний контроль. Семестровому контролю з навчальної дисципліни «Історія педагогічних ідей: Україна і світ» передую написання аспірантами модульної контрольної роботи.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи з дисципліни «Історія педагогічних ідей: Україна і світ»

Модульна контрольна робота включає 2 завдання, з яких кожне оцінюється за наступними критеріями. Відповідь на кожне завдання модульної контрольної роботи оцінюється за 25-бальною шкалою.

23-25 балів виставляються за вичерпну, змістовну, логічну та послідовну за викладом відповідь, що містить самостійні судження та демонструє здатність творчого розв'язання завдання.

18-22 бали виставляються за умови, що відповідь правильна, повна, змістовна, послідовна, але містить незначні помилки у викладі теоретичного матеріалу і практичного розв'язання проблеми, рівень самостійності суджень недостатній.

15-17 балів виставляються за умови, що відповідь неповна, схематична, є неточності і помилки в розкритті проблеми, рівень самостійності суджень недостатній.

14 балів і менше виставляється за умови відсутності вичерпаної відповіді на питання, наявності значної кількості недоліків і фактологічних помилок, що свідчить про поверховість знань аспіранта.

Виконане завдання має включати такі складники: обґрунтування актуальності, викладення змісту, висновки.

Максимальна кількість балів за виконану МКР становить 50.

Підсумковий (семестровий) контроль проводиться з метою оцінювання результатів навчання аспірантів на завершальному етапі вивчення дисципліни.

№ з/п	Форма підсумкового контролю	Види навчальної діяльності аспіранта	Максимальна кількість балів
1.	Передбачений підсумковий контроль – залік	1. Аудиторна та самостійна навчальна робота аспіранта 2. Модульна контрольна робота (МКР) 3. Залік	50 50

Аспірант вважається допущеним до семестрового контролю, якщо він виконав усі види робіт, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни.

Незалежно від форми здобуття третього рівня вищої освіти (очної (денної і вечірньої) і заочної) аспіранти зобов'язані відвідувати аудиторні заняття і проходити всі форми поточного та підсумкового контролю, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни.

У разі неможливості аспірантам вечірньої та заочної форми здобуття освіти відвідувати всі аудиторні заняття з об'єктивних причин, вони складають індивідуальний графік відвідувань (не менше 50%), а решту завдань виконують дистанційно. Аспіранти погоджують цей графік із викладачем і відділом науково-дослідної роботи. Графік повинен бути затверджений проректором з наукової роботи.

Якщо аспіранти денної форми здобуття вищої освіти через поважні причини (хвороба, надзвичайні сімейні обставини тощо) не можуть відвідувати певну кількість аудиторних занять, вони мають їх відпрацювати. Процедура та форми терміни відпрацювання аспірантами денної форми здобуття освіти пропущених занять із навчальної дисципліни визначає кафедра психології, педагогіки і фізичного виховання і доводить до відома аспірантів конкретні графіки відпрацювання пропущених занять з дисципліни і критерії оцінювання.

Семестровий контроль з навчальної дисципліни «Історія педагогічних ідей: Україна і світ» проводиться у формі *заліку* за обсягом усього навчального матеріалу, визначеного робочою програмою навчальної дисципліни, і в терміни, встановлені навчальним планом і графіком навчального процесу.

Оцінювання на заліку здійснюється за національною шкалою, за 100-бальною шкалою і шкалою ЄКТС. На заліку екзаменатор виставляє семестровий рейтинговий бал, оцінку за залік (“зараховано / не зараховано”), кількість балів за 100-бальною шкалою й оцінку за шкалою ЄКТС.

Аспіранти, які мають семестровий рейтинговий бал з навчальної дисципліни 60 і вище, отримують оцінку “зараховано” і відповідну оцінку у шкалі ЄКТС без складання заліку. Аспіранти, які мають семестровий рейтинговий бал з дисципліни 59 і нижче, складають залік.

Якщо аспірант на заліку отримав підсумкову оцінку з дисципліни за національною шкалою “не зараховано”, то, крім цієї оцінки, у відомості обліку успішності йому незалежно від набраного семестрового рейтингового балу виставляється оцінка FX за шкалою ЄКТС і 0 балів за 100-бальною шкалою.

Підсумковий рейтинговий бал	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	Відмінно
82 – 89	B	добре
75 – 81	C	
66 – 74	D	
60 – 65	E	задовільно
0 – 59	FX	незадовільно

Під час заліку у графі відомості обліку успішності “Відмітка про залік” викладач виставляє:

- оцінку за залік за національною шкалою (“зараховано”);
- кількість балів, що відповідає підсумковому рейтинговому балу аспіранта з навчальної дисципліни (кількість балів за 100-бальною шкалою);
- оцінку за шкалою ЄКТС (А, В, С, D, E).

В Індивідуальний навчальний план аспірант записує точну назву дисципліни (аббревіатури не допускаються), кількість годин і кредитів, підсумкову оцінку з дисципліни за національною шкалою, кількість балів за 100-бальною шкалою і оцінку за шкалою ЄКТС.

9. Програма навчальної дисципліни. Тематичний план занять

№ з/п	№ і назва теми (включно із темами, що винесені на самостійне опрацювання)	Кількість годин							
		Денна форма				Заочна/вечірня форма			
		Ра- зом	у тому числі			Ра- зом	у тому числі		
лек ції	семінар ські / практичні заняття		само- стійна робота	лек ції	семінарсь кі / практичн і заняття		само- стійна робота		
Модуль 1									
Змістовий модуль 1. Історія зарубіжної школи і педагогіки									
1.1	Основні теорії походження виховання. Виховання, школа і зародження педагогічної думки в державах Стародавнього Світу.	20	4	2	14	16	2		14
1.2.	Розвиток школи, виховання і педагогічних ідей у середньовічній Європі, в епоху Відродження та Реформації. Педагогічна система Яна Амоса Коменського.	20	4	2	14	18	1	1	16
1.3.	Педагогічна думка у Європі XVII-XVIII ст. Розвиток школи і педагогіки у зарубіжних країнах у XIX ст. Реформаторська педагогіка зарубіжних країн у кінці XIX — XX ст.	18	4	2	12	24	1	1	22
Змістовий модуль 2. Історія української школи і педагогіки									
2.1.	Виховання, школа і педагогічна думка Київської Русі. Виникнення й розвиток письма у східних слов'ян. Педагогічна думка Київської Русі. Розвиток шкільництва в Галицько-Волинській державі	16	4	2	10	16	1	1	14
2.2	Розвиток української педагогіки й шкільництва у другій половині XIX — на початку XX ст. Розвиток освіти на Правобережній та Західній Україні. Освіта на територіях підросійської України. Освіта на західноукраїнських землях. Розвиток української	16	4	2	10	16	1	1	14

педагогічної науки у XX ст. Відродження національної системи виховання, школи і педагогіки в період становлення незалежної України у кінці XX—початку XXI ст.									
Разом годин за модулем I	90	20	10	60	90	6	4	80	
Усього годин	90	20	10	60	90	6	4	80	

10. Рекомендована література (у тому числі Інтернет ресурси)

Основна:

1. Авшенюк, Н. М. (2015). *Тенденції розвитку транснаціональної вищої освіти у другій половині XX – на початку XXI ст.*: монографія. Київ: Інститут обдарованої дитини.
2. Біла книга національної освіти України/ авт. кол.: за заг. ред. Кременя В. Г.: НАПН України (2010).
3. Вихрущ В.О., Решетука Л. Г., Ковальчук Л. І., Пушинська А.А. *Історія педагогіки: навч. посіб.* / за заг. ред. В.О. Вихрущ. Тернопіль: ТАЙП, 2015. 411 с.
4. Джаман Т.В. *Історія педагогіки України*. Київ: Новий світ-2000, 2020. 288 с.
5. Зайченко, І.В. (2010). *Історія педагогіки. Книга I. Історія зарубіжної педагогіки* Навчальний посібник. Київ: Видавничий Дім «Слово».
6. Кузьмінський, А.І., Омеляненко, В.Л. (2003). *Народна педагогіка: світовий досвід*. Київ: Знання-Прес.
7. Левківський, М. В. (2011). *Історія педагогіки* : навч. посіб. 4-те вид. Київ: Центр учб. літ.
8. Любар, О.О., Стельмахович, М.Г., Федоренко, Д.Т. (2003). *Історія української школи і педагогіки*: навч. посіб. Київ: Т-во «Знання», КОО.
9. Малихін А. О. *Історія педагогіки в схемах, таблицях, ілюстраціях*. Харків: ПромАрт, 2019. 324 с.
10. *Модернізація педагогічної освіти в європейському та євроатлантичному освітньому просторі*: монографія / авт. кол.: Н.М. Авшенюк, В. О. Кудін, О. І. Огієнко та ін. (2011). Київ : Педагогічна думка.
11. Проніков, О.К. (2015). *Історія педагогіки: курс лекцій*. Київ: Видавничий Дім «Слово».
12. Сбруєва А. А., Рисіна М. Ю., Осьмук Н. Г., Чистякова І. А. *Практикум з історії педагогіки*: навч.-метод. посіб. Вид 4-те, доповнене й перероблене. Суми: Видво СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. 165 с.
13. Сухомлинська О. В., Дічек Н. П., Самоплавська Т. О. (2005). *Українська педагогіка в персоналіях у двох томах, навч. посіб. у двох книгах*. Київ «Либідь».
14. Фіцула, М.М. (2014). *Педагогіка вищої школи*. Навчальний посібник. Київ. «Академвидав».
15. Юрій Терещенко (2011). *Скарби історичних традицій. Нариси з української державності*. Київ: «Темпора».

Додаткова:

1. Авшенюк, Н. М. (2016). Тенденції професійного розвитку вчителів у розвинених англomовних країнах в умовах глобалізації. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. Серія: Педагогіка та психологія. Вип. 2. С. 13–17.
2. Котун, К. В. (2014). Педагогічна освіта Фінляндії у контексті європейського виміру. (методичні рекомендації). Вид. Ін-ту обдарованої дитини, Київ.
3. Лавриченко, Н.М. (2000). *Педагогіка соціалізації: Європейські абриси*. Київ: ВІРА ІНСАЙТ.
4. Нагачевська З.І., Джус О.В. *Історія педагогіки. Методичне забезпечення самостійної роботи студентів ОКР «бакалавр»: навч.-метод. посіб.* ІваноФранківськ: «НАІР», 2014. 188 с.

5. Continuing Professional Development for Teachers, working in Early Childhood and School Education. (2013). France. URL: https://eacea.ec.europa.eu/nationalpolicies/eurydice/content/continuing-professional-development-teachers-workingearly-childhood-and-school-education-25_sl?2nd-language=en

6. Singapore Ministry of Education (2018). Education System. URL: <https://www.moe.gov.sg/education/education-system>

11. Додаткові ресурси (за наявності):

1. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 27.08.2019).
2. Про позашкільну освіту: Закон України від 04.11.2018 № 1841-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14> (дата звернення: 27.08.2019).
3. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти “Нова українська школа” на період до 2029 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 988-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80> (дата звернення: 27.08.2019).
4. Самостійна робота студентів з дисципліни «Історія педагогіки»: навч.-метод. посіб. / упоряд. Ткачук Л. В., Ткачук М. М. Умань, ВПЦ «Візаві», 2017. 140 с.

Посилання на електронні ресурси (не тільки відкриті), на яких розміщено додаткову інформацію щодо дисципліни – приклади контрольних та екзаменаційних завдань, тематика рефератів, методичні вказівки з виконання самостійної роботи тощо).

http://education-ua.org/ua/porivnyalna-pedagogika	Освітня політика. Портал громадських експертів.
---	---